

HALLINTOVALIOKUNNAN MIETINTÖ 18/2002 vp

Lakialoite laiksi rakennerahasto-ohjelmien kansallisesta hallinnoinnista annetun lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 21 päivänä marraskuuta 2002 lähettänyt hallintovaliokuntaan käsiteltäväksi lakialoitteen (LA 144/2002 vp — Pekka Ravi /kok ym.) laiksi rakennerahasto-ohjelmien kansallisesta hallinnoinnista annetun lain muuttamisesta.

Lakialoite

Valiokunta on käsitellyt lakialoitteen yhteydessä seuraavan aloitteen:

— Valiokuntaan 17 päivänä lokakuuta 2002 lähetetty lakialoite (LA 126/2002 vp — Osmo Puhakka /kesk ym.) laiksi rakennerahasto-ohjelmien kansallisesta hallinnoinnista annetun lain 21 b §:n muuttamisesta.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- ylijohtaja Pekka Kilpi, sisäasiainministeriö
- maakunta-asiamies Antti Iso-Koivisto, Suomen Kuntaliitto.

Lisäksi kirjallisen lausunnon on antanut

- Etelä-Karjalan liitto
- Etelä-Savon liitto
- Kainuun liitto
- Kymenlaakson liitto
- Lapin liitto
- Pohjanmaan liitto
- Pohjois-Karjalan liitto.

LAKIALOITTEET

Lakialoite LA 144/2002 vp

Vuoden 2000 alusta on tullut voimaan laki rakennerahasto-ohjelmien kansallisesta hallinnoinnista (1353/1999). INTERREG- ja URBAN-yhteisöaloiteohjelmien osalta lain 1 a §:ään on jäänyt virheellinen viittaus siitä, että tarkastusviranomaisen tarkastusoikeutta koskevaa lain 29 §:ää ei sovellettaisi mainittuihin ohjelmiin. Koska lain 7 §:n 2 momentissa nimenomaan tarkoitetaan, että mainittua 29 §:ää sovelletaan soveltuvien osin myös INTERREG-

ja URBAN-ohjelmiin, tämä epätietoisuutta aiheuttanut ristiriita on syytä poistaa.

Rakennerahastolain 4 §:ssä on alueelliseksi rakennerahasto-ohjelmiksi määritelty ainoastaan tavoite 1 ja tavoite 2 -ohjelmat. Vuoden 2003 alusta voimaan tulleen uuden alueiden kehittämislain (602/2002) 3 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan alueellisilla rakennerahasto-ohjelmilla tarkoitetaan Euroopan yhteisön tavoitteita 1 ja 2 koskevien ohjelmien lisäksi INTERREG- ja URBAN-yhteisöaloiteohjelmia sekä Euroo-

pan aluekehitysrahaston innovatiivisia toimia koskevia ohjelmia ja teknisen avun toimia. Uutta alueiden kehittämislakia toimeenpantaessa ja sovellettaessa olisi ohjelmahierarkian ja selkeyden vuoksi tarpeellista, että kahden keskeisen lain rinnakkaiset määritelmät eivät olisi keskenään ristiriitaisia. Tämän vuoksi rakennerahastolain 4 §:n 9 kohdan määritelmää on tarpeen täydentää samansisältöiseksi alueiden kehittämislain säännöksen kanssa.

Rakennerahastolain 21 a §:n mukaan INTERREG- ja URBAN-yhteisöaloiteohjelman toimeenpanoa varten on hallintokomitea, jonka asettaa sisäasiainministeriö. Hallintokomitean toimikausi jatkuu, kunnes Euroopan yhteisöjen komissio on hyväksynyt yleisasetuksen 37 artiklassa tarkoitetun lopullisen täytäntöönpanokeromuksen.

Hallintokomitea suuntaa ja sovittaa yhteen rakennerahastojen ja kansallista rahoitusta. Lisäksi se antaa lausunnon hankkeiden soveltuvuudesta INTERREG- ja URBAN-yhteisöaloiteohjelmiin ja niiden rahoittamisesta. Hankkeelle ei voida myöntää tukea, ellei hallintokomitea ole puoltanut hankkeen rahoittamista.

Rakennerahasto-ohjelmien kansallisesta hallinnoinnista annetun lain 21 b §:n mukaan hallintokomitean päätökset tehdään yksimielisesti. Hallintokomitean kannanottoa koskeviin päätöksiin ei voida erikseen hakea muutosta valittamalla.

Hallintokomitean päätöksissä edellytetty yksimielisyys voi johtaa tilanteeseen, jossa hallintokomitean yksittäinen jäsen voi kielteisellä kannanotollaan ehkäistä minkä tahansa hankemuksen etenemisen. Seurauksena saattaa olla hankkeiden käsittelyn viivästyminen ja jopa niiden kariutuminen. Tällainen tilanne ei ole hyvä yhteisöaloitteiden tehokkaan ja tuloksellisen toteuttamisen kannalta.

Rakennerahastolain 20 §:n 3 momentin mukaan yksimielisyyden edellyttäminen ei koske maakunnan yhteistyöryhmän (MYR) päätöksentekoa. Asianomaisen momentin mukaan, mikäli maakunnan yhteistyöryhmän kokouksissa ei saavuteta yksimielisyyttä, päätökseksi tulee mielihope, jota kaksi kolmannesta äänestäneistä on kannattanut.

Hallintokomitean tehokkaan toiminnan turvaamiseksi on tarpeen muuttaa rakennerahasto-ohjelmien kansallisesta hallinnoinnista annetun lain 21 b §:ää siten, että kokouksissa mahdollistetaan äänestysmenettely vastaavasti, kuten maakunnan yhteistyöryhmän päätöksenteosta on säädetty.

Eduskunnan hallintovaliokunta on mietinnössään (HaVM 19/2000 vp hallituksen esityksestä laiksi rakennerahasto-ohjelmien kansallisesta hallinnoinnista annetun lain muuttamisesta) perustellut yksimielisyyden edellyttämistä seuraavasti: "Lakiehdotuksen 21 b §:n 2 momentti tulee lisäksi sovellettavaksi myös sellaisissa INTERREG-ohjelmissa, joita toteutetaan usean jäsenvaltion alueella, jolloin hallintokomitean jäsenenä olisi myös toisten valtioiden kansalaisia. Yksimielinen päätöksenteko hallintokomiteassa on omiaan korostamaan eri valtioiden näkemysten tasapuolista huomioon ottamista päätöksenteossa." Tästä syystä voidaan yksimielisyyden edellyttämistä päätöksenteossa pitää edelleenkin perusteltuna niiden INTERREG-ohjelmien hallintokomiteoissa, joita toteutetaan usean jäsenvaltion alueella.

Lakialoite LA 126/2002 vp

Lakialoite LA 126/2002 vp sisältää ehdotuksen rakennerahasto-ohjelmien kansallisesta hallinnoinnista annetun lain 21 b §:n muuttamisesta. Ehdotus vastaa pääosin laajemman lakialoitteen LA 144/2002 vp kyseistä pykälää koskevaa sääntelyehdotusta.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Lakialoitteen LA 144/2002 vp perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää aloitetta tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä lakialoitteen LA 144/2002 vp pohjalta ja sitä vastaavilta osin myös lakialoitteen LA 126/2002 vp pohjalta jäljempänä esitetyin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Yksityiskohtaiset perustelut

1 a ja 4 §. Valiokunta katsoo, että 1 a §:n 3 momentin ja 4 §:n 9 kohdan muuttaminen lakialoitteessa LA 144/2002 vp ehdotetulla tavalla selkeyttää voimassa olevaa lainsäädäntöä. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä tältä osin lakialoitteen mukaisessa muodossa.

Valiokunta ehdottaa 1 a §:n 5 momentin muuttamista siten, ettei INTERREG-ohjelmien päätöksentekomenettelyn muuttaminen ulotu myös innovatiivisiin toimiin. Valiokunnan ehdottama muutos on luonteeltaan tekninen, ja sen osalta viitataan lisäksi jäljempänä yksityiskohtaisissa perusteluissa lausuttuun.

21 a ja 21 b §. Hallintokomitean tehtävistä säädetään 21 a ja 21 b §:ssä. INTERREG- ja URBAN-yhteisöaloiteohjelman toimeenpanoa varten on 21 a §:n mukaan hallintokomitea, jonka asettaa sisäasiainministeriö. Voimassa olevan lain 21 b §:ssä säädetään hankkeiden rahoitukseen liittyvistä hallintokomitean tehtävistä ja hallintokomitean päätöksenteosta.

Lakialoitteissa hallintokomitean päätöksentekoa ehdotetaan muutettavaksi siten, että päätöksenteossa ei enää vaadita yksimielisyyttä, vaikka siihen onkin ensisijaisesti pyrittävä. Jos päätöstä ei voida tehdä yksimielisesti, aloitteissa ehdotetaan, että päätökseksi tulee se mielipide, jota kaksi kolmannelle äänestäneistä on kannattanut. Yksimielisyyden vaatimuksesta ei kuitenkaan voida poiketa, jos ohjelmaa toteutetaan usean jäsenvaltion alueella.

Lakialoitteiden tarkoituksena on estää, että hallintokomitean yksittäinen jäsen voisi kielteisellä kannanotollaan ehkäistä minkä tahansa, hyvänkin, hankehakemuksen etenemisen, mikä voisi estää tehokkaan ja tuloksellisen hankekäsittelyn.

Valiokunta toteaa, että hallintokomitea käsittelee kaikki ohjelmassa rahoitettavat hankkeet. Hallituksen esityksessä laiksi rakennerahasto-ohjelmien kansallisesta hallinnoinnista annetun lain muuttamisesta (HE 179/2000 vp) todetaan, että hallintokomitean myönteinen päätös edellyttää, että kansallisen vastinrahoituksen myöntävä viranomainen on varmistanut hankkeen kansallisen julkisen rahoitusosuuden. Muussa tapauksessa hallintokomitean päätös on kielteinen.

Kansallisella rahoittajalla ei siten ole jälkikäteistä veto-oikeutta hankkeen rahoittamiseen hallintokomitean päätöksen jälkeen. Äänestysmenettely ei voi johtaa siihen, että hanke rahoitetaan, jos kansallisen vastinrahoituksen myöntävä viranomainen on kieltäytynyt rahoittamasta sitä. Äänestys voi hallintokomiteassa koskea ainoastaan sellaisia hankkeita, joita kansallinen rahoittaja on puoltanut.

URBAN-yhteisöaloiteohjelmassa noudatettavasta päätöksentekomenettelystä säädetään rakennerahastolain 21 b §:n 2 momentissa. Lakialoitteet koskisivat siten myös URBAN-ohjelmaa, vaikka valiokunnan käsityksen mukaan tämä ei ole ollut tarkoituksena.

Rakennerahasto-ohjelmien kansallisesta hallinnoinnista annetun lain 1 a §:n 5 momentin nojalla myös innovatiivisiin toimiin sovelletaan, mitä INTERREG-yhteisöaloiteohjelmasta on säädetty. Tästä seuraa, että lakialoitteisiin sisältyvä ehdotus koskisi myös innovatiivisia toimia. Tarkoituksena ei kuitenkaan näytä olleen puuttua innovatiivisten toimien päätöksentekomenettelyyn. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa 1 a §:n 5 momentin muuttamista.

Säädösteknisesti valiokunta ehdottaa lakialoitteissa tavoitellun sääntelyn toteuttamista siten, että 21 a §:ään otetaan uusi 5 momentti, jon-

ka mukaan hallintokomitean päätökset tehdään yksimielisesti. Lakialoitteisiin sisältyvän 21 b §:n 2 momentin valiokunta ehdottaa hyväksyttäväksi näin kuuluvana: *"Poiketen 21 a §:n 5 momentissa säädetystä niissä INTERREG-yhteisöaloiteohjelmissa, joiden alueella Suomi on ainoa Euroopan unionin jäsenvaltio, hallintokomitean hanketta koskevaksi päätökseksi tulee se mielipide, jota kaksi kolmannelle äänestäneistä on kannattanut."*

Lisäksi valiokunta ehdottaa, että 21 b §:ään otetaan uusi 3 momentti, jonka mukaan hallintokomitean kannanottoa koskeviin päätöksiin ei voida erikseen hakea muutosta valittamalla. Tämä ehdotus sisältyy lakialoitteessa LA 144/2002 vp 21 b §:n 2 momenttiin.

Valiokunta toteaa, että INTERREG-yhteisöaloiteohjelmat ovat luonteeltaan valtioiden rajat ylittävää yhteistyötä. Tällaisessa yhteistyössä ei voi tulla kysymykseen sellainen päätöksentekomenettely, jossa on vaarana toisen valtion yhteistyökumppanin joutuminen vähemmistöön. Tämän vuoksi valiokunta kiinnittää huomiota

siihen, että äänestysmenettely voi koskea vain Suomen edustajia hallintokomiteassa. Suhteessa toisen valtion edustajiin on toimittava yksimielisesti. Lisäksi valiokunta katsoo, että äänestyksen varalta tulee luoda menettelyt, joilla yhteistyö toisen valtion edustajien kanssa voidaan turvata. Menettelyt voitaisiin sisällyttää hallintokomitean työjärjestykseen. Luonnollisesti myös kansallisessa kannan muodostuksessa tavoitteena on yksimielinen kanta toteutettavaan hankkeeseen.

Voimaantulosäännös. Valiokunta ehdottaa, että laki tulee voimaan 1 päivänä toukokuuta 2003.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella hallintovaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään lakialoitteen LA 144/2002 vp ja lakialoitteen LA 126/2002 vp pohjalta muutettuna seuraavasti:

Laki

rakennerahasto-ohjelmien kansallisesta hallinnoinnista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rakennerahasto-ohjelmien kansallisesta hallinnoinnista 30 päivänä joulukuuta 1999 annetun lain (1353/1999) 1 a §:n 3 ja 5 momentti, 4 §:n 9 kohta ja 21 b §:n 2 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 1 a §:n 3 ja 5 momentti ja 21 b §:n 2 momentti laissa 1286/2000, sekä lisätään 21 a §:ään uusi 5 momentti ja 21 b §:ään, sellaisena kuin se on viimeksi mainitussa laissa, uusi 3 momentti, seuraavasti:

1 a §

Lain soveltaminen yhteisöaloiteohjelmiin

(3 mom. kuten LA 144/2002 vp)

Yleisasetuksen 22 artiklassa tarkoitettuihin innovatiivisiin toimiin sovelletaan, mitä edellä 2 momentissa mainitusta INTERREG-yhteisöaloiteohjelmasta tässä laissa säädetään lukuunottamatta 21 b §:n 2 momenttia.

4 §

(Kuten LA 144/2002 vp)

21 a § (Uusi)

Hallintokomitea

— — — — —
Hallintokomitean päätökset tehdään yksimielisesti. (Uusi 5 mom.)

21 b §

Hallintokomitean tehtävät

— — — — —
Poiketen 21 a §:n 5 momentissa säädetyistä niissä INTERREG-yhteisöaloiteohjelmissa, joi-

den alueella Suomi on ainoa Euroopan unionin jäsenvaltio, hallintokomitean hanketta koske-
vaksi päätökseksi tulee se mielipide, jota kaksi
kolmannelle äänestäneistä on kannattanut.

Hallintokomitean kannanottoa koskeviin päätöksiin ei voida erikseen hakea muutosta valittamalla. (Uusi 3 mom.)

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä toukokuuta 2003.

Helsingissä 21 päivänä tammikuuta 2003

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Matti Väistö /kesk
jäs. Nils-Anders Granvik /r
Rakel Hiltunen /sd
Valto Koski /sd
Esko Kurvinen /kok
Lauri Kähkönen /sd
Kari Kärkkäinen /kd

Paula Lehtomäki /kesk
Pekka Nousiainen /kesk
Aulis Ranta-Muotio /kesk
Pekka Ravi /kok
Petri Salo /kok
Arto Seppälä /sd
Marja Tiura /kok.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Ossi Lantto.